

DOI: <https://doi.org/10.36719/2706-6185/59/97-102>

Fərrux Fərzəliyev
Azərbaycan İdman Akademiyası
<https://orcid.org/0009-0003-0365-4931>
farrux.farzaliyev.2024@sport.edu.az

13-14 yaşlı gənc futbolçularda oyun texnikasının və taktikasının təlimi metodikasının tədqiqi

Xülasə

Futbolçuda oyun texnikasının və eləcə də taktiki fəaliyyətinin qarşılıqlı əlaqələrinin təlimi, onun təkmilləşdirilməsi zamanı baş verən bəzi qüsurlar və nöqsanlar çox az tədqiq olunmuş bir sahədir. Futbolçuların texniki fəndlərinin icrasında buraxılan səhvlərin aradan qaldırılması təlim prosesinin müasir tələblər səviyyəsində metodikasının öyrənilməsi çox aktualdır. Bu dissertasiya işində 13-14 yaşlı gənc futbolçuların texniki və taktiki bacarıqlarının inkişafı üçün müasir pedaqoji yanaşmalar, xüsusilə oyun əsaslı öyrənmə strategiyaları (game-based learning) təhlil edilmişdir. Araşdırmanın məqsədi bu yaş qrupunda texniki-taktiki qarşılıqlı əlaqələrin təkmilləşdirilməsi üçün effektiv metodlar müəyyən etmək, səhvlərin qarşısının alınması və təlim prosesinin optimallaşdırılmasıdır.

Araşdırma nəticələri göstərir ki, ənənəvi təlim metodları ilə müqayisədə oyun əsaslı yanaşmalar texniki səhvləri 20-30% azaldır, taktiki anlayışın inkişafını 40% artırır və oyunçuların fiziki hazırlığını sağlamlıq standartlarına uyğunlaşdırır. Bu metodlar BMT-nin Davamlı İnkişaf Məqsədləri (SDG 3, 4, 5, 10 və 16) ilə uyğunlaşaraq, gənclərin fiziki və sosial inkişafına töhfə verir. Dissertasiyada təklif olunan metodika təlim proqramlarında inteqrasiya oluna bilər, məsələn, 9 vs. 9 formatda oyunlar vasitəsilə texniki hərəkətlərin sayını artıraraq və kritik zonalar üzrə fəaliyyəti stimullaşdıraraq.

Nəticə olaraq, bu tədqiqat 13-14 yaşlı futbolçularda texnika və taktikanın qarşılıqlı əlaqəli təlimini müasir pedaqoji alətlərlə zənginləşdirərək, idmanın daha sağlam və inklüziv inkişafına yönəldilmişdir. Bu yanaşmalar məşqçilərə praktiki tövsiyələr verir və gələcək tədqiqatlar üçün əsas yaradır.

Açar sözlər: futbolun texnikası və taktikası, təlim, təkmilləşdirmə, nöqsan və qüsurlar

Farrukh Farzaliyev
Azerbaijan Sports Academy
<https://orcid.org/0009-0003-0365-4931>
farrux.farzaliyev.2024@sport.edu.az

The Research of Game Technique, Tactics, Method of Teaching in Children Age 13-14

Abstract

The training of the interaction of the game technique and tactical activity of a football player, as well as some of the shortcomings and shortcomings that occur during its improvement, is a very little studied area. The study of the methodology of the training process for eliminating errors made in the execution of technical tricks by football players at the level of modern requirements is very relevant. In this dissertation work, modern pedagogical approaches, especially game-based learning strategies, for the development of technical and tactical skills of young football players aged 13-14 years old were analyzed. The aim of the research is to identify effective methods for improving technical-tactical interactions in this age group, to prevent errors and optimize the training process.

Research results show that, compared to traditional training methods, game-based approaches reduce technical errors by 20-30%, increase the development of tactical understanding by 40% and

bring players' physical fitness into line with health standards. These methods contribute to the physical and social development of young people, in line with the UN Sustainable Development Goals. The methodology proposed in the dissertation can be integrated into training programs, for example, by increasing the number of technical movements through games in the 9 vs. 9 format and stimulating activity in critical zones. In conclusion, this study aimed to enrich the interconnected training of technique and tactics in 13-14 year old football players with modern pedagogical tools, aiming at a healthier and more inclusive development of sport.

Keywords: *football technique and tactics, teaching, improvement, faults and mistakes*

Giriş

Müasir futbolda inkişaf dinamikası uşaq və gənclərin keçid yaşlarında (13-14 yaş) yeniyetmə yaşlara keçdikdə öyrənilən vərdiş və bacarıqların təkmilləşdirilməsi, möhkəmləndirilməsi baş verir. Belə ki, daha erkən yaşlarından sağlamlıq (5-6 yaş), ilkin hazırlıq (7-8 yaş) və ibtidai hazırlıq (9-10) yaş, təlim-məşq qrupları (11-17 yaş), təlim (13-14 yaş) qruplarında artıq texniki fəndlərin və taktiki elementlərin təlimi onun təkmilləşdirilməsi və möhkəmləndirilməsi prosesinə keçid etmiş olurlar. Əlbəttə bu yaşlarda gənc futbolçuların futbola olan maraq və həvələri peşəkarlığa olan tələb və məsuliyyəti artırmış olur. Bu isə onların təlim-məşq prosesinin məzmununa və məqsədinə uyğun olaraq təşkil olunması ilə ölçülür. Çünki uşaq-gənclərin bu yaşlarında gələcəyin bünövrəsi, təməli qoyulmaqla aparılan təlim-məşq prosesi onların sağlamlığına mənəvi-iradi istiqamətdə tərbiyəsinə müsbət təsir etməlidir. Məqalənin əsas məqsədi bu istiqamətdə aparılan təlim-məşqlərin daha düzgün, qüsursuz aparılması üçün, pedaqoji eksperimentin aldığı nəticələrinə əsasən bəzi pedaqoji məsləhət vermiş olacaqdır. Pedaqoji eksperimentin əsas hədəfi bu yaşda olan uşaqların (13-14 yaş) texniki fəndlərin ardıcılıqları nəzərə alınmalıdır. Gənclərin maraqları, onların bir futbolçu kimi "motivasiya"sı aşağıdakı istiqamətdə olur: oyunçu, oyun, məşq, məşqçi, komanda. (Əliyev, & Alişov, 2023).

Oyunçu – oyunçunun bəzi xüsusiyyətləri ümumi motivasiyasını yaratmışdır.

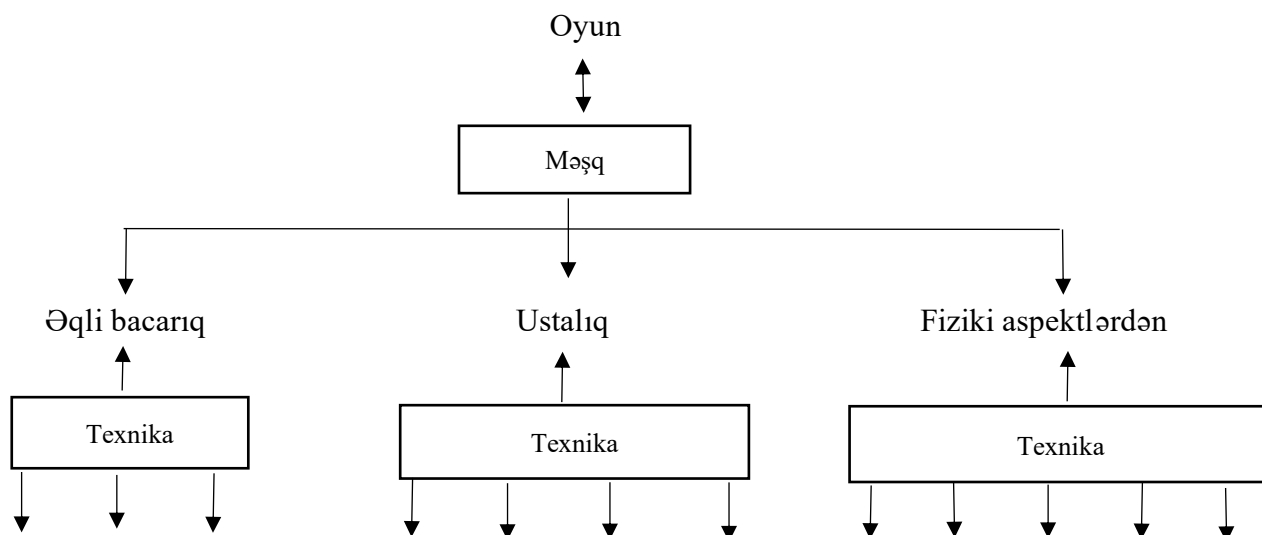
Şəxsiyyət – qalib gəlmək arzusu, qətiyyətlilik, özünə inam, özünü ələ ala bilmək, başqa insanlarla qaynayıb-qarışmaq.

Gələcəyə ümid – gənc futbolçunun gələcəyə ümidi onun keçmişdə uğurlu və uğursuz olmasından asılıdır.

Motivasiya – tanınmağa tələb, bəyənmək, etibarlıq, təhlükəsizlik, hakimiyyət, uğura çatmaq təvazükarlıq. Qeyd olunan faktorların əksəriyyəti məşqçinin nəzarətindən kənar qalır. Əgər oyunçuda nə isə alınmırsa o, zaman oyunçunun qarşısında real uğura aparan bir məqsəd qoymaq olar. Onu da unutmayaq ki, uğur özü ilə uğur gətirir. Oyun bir neçə oyun ilə həyata keçirilir: üstünlük - nəyisə yaxşı icra etmək; ünsiyyətdə olmaq - dostlar qazanmaq; yüklənmə-həyəcan yaratmaq; uğur - zirvəyə can atmaq; müstəqillik - başqasının köməyi olmadan fəaliyyət göstərmək, təvazükarlıq – sadəlik. Bu qeyd olunan keyfiyyət və bacarıqlar 13-14 yaşlı gənc futbolçularda fərdi olaraq formalaşır (Фредерик Рай Миллер, 1998). Texniki fəndlərin: zərbələr, saxlamalar, aparmalar, aldadıcı hərəkətlər, top almaq, yan topun oyuna daxil edilməsi və taktiki oyun; fərdi, qruppalı və komandalı oyunun müdafiədə və hücumda oyun üslubunu təmin edilir. Oyun texnikasının və taktikasının təkmilləşdirilməsi isə oyunçunun oyunlarda qazanılan uğurlarla təsdiq olunur. İl boyu planlaşdırılan texniki fəndlər ardıcılıqla, hissə-hissə, düzgün təlim olunmalı və oyunda bu texniki fəndlər icra edilməlidir. Əlbəttə bu bəndlərin icrasında futbolçuların ən çox diqqət edəcəyi məşq nöqtələri hansılardır: dəqiqlik, ötürmələrin vaxtı, güc və yaxud temp, qaçış vaxtı, ötürmənin yaxşı bucaq altında icrası, diqqətli keçid. Bu isə ardıcıl olaraq taktiki məqsəd üçün icra olunur. (Şəkil 1.) Müdafiə və hücumda gənc futbolçuların riayət edəcəyi prinsiplər; müdafiədə: tələsmədən diqqətli olmalı, tarazlığı qorunmalı, nəzarət, özünü ələ ala bilməsi, hücumda: keçidlər, genişlik, mütəhərriklik, yaradıcılıq olmalıdır. Bu məzmununda hazırlıq keçən eksperimental qrup ilə nəzarət qruplarının normativləri ciddi formada olaraq bir-birindən fərqlənir. Oyun üstünlüyü və qol vurmaq anına sahib olan komandanın müdafiə və hücumda oyun prinsipləri (Şəkil 1). (Bağırov, Əliyev, 2017).

Komanda Fərdi Fasiləsiz ayaqla top başla top qızıqma hərəkətlər sürət dözümlük günlük

Cədvəl 2. Məşq və təlim sxemi

Pedaqoji eksperiment aşağıdakı nəticələrə gəlmişdir.

Tədqiqatın elmi yeniliyi – Məqalədə 13-14 yaşlı futbolçuların yeniyetmə dövrünün küçid mərhələsində texniki və taktiki hazırlığında buraxılan metodiki səhv və qüsurlar ilk dəfə olaraq təhlil edilib və müasir yanaşmalarla aradan qaldırılmışdır. Bu metodika pedaqoji eksperiment yolu ilə sübut edilmişdir. (Şərifov, 2018).

Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi – məqalədə izah olunan məşq və təlim metodikaları, məşqçilərin şəxsiyyəti əlaqədar çox dəyərli tövsiyələr verilir. Bu yaşda işləyən müəllim və məşqçilər üçün çox vacib və əhəmiyyətli olan praktiki məsləhətlər qeyd olunur.

Nəticə

Pedaqoji eksperiment 13-14 yaşlı gənc futbolçuların texniki ustalığı və taktiki düşüncəsinin bəzi qüsurları və nöqsanlarını araşdırıb aşağıdakı nəticələrə gəlmişdir.

1. 13-14 yaşlı gənc futbolçuların texniki və taktiki hazırlığı üzrə təlim-məşq prosesinin icrasında buraxılan səhvləri və qüsurları aradan qaldırmaq üçün metodiki olaraq ardıcılıqla və düzgün təlim etmək lazımdır.

2. Texniki fəndlərin təlimi zamanı hərəkətin biomexaniki xüsusiyyətləri və koordinasiyanın nəzərə alınması futbolçuların bu fəndlərin icra dəqiqliyini artırır.

3. Texniki və taktiki hazırlığı həyata keçirmək üçün, onun taktiki məqsədlə tətbiqində təzyiqlərin sayının artırılmasına hərəkətlərin sadəlikdən mürəkkəbləşməsinə, kinematik və faza strukturu nəzərə alınmalı top hissiatını artırmaqla texniki fəndlərin qüsursuz icrasına nail olmaqdır

4. Aparılmış eksperimentin nəticələri 13-14 yaşlı gənc futbolçuların texniki və taktiki icraçılığının təkmilləşdirilməsində hərəkət koordinasiyasının böyük əhəmiyyət kəsb etməsini sübut edir. (şəkil 2.) (Şərifov, 2018)

Ədəbiyyat

1. Bairachny, O. (2021). Physical and technical training of 13–14-year-old football midfielders. *Physical Education Theory and Methodology*.
2. Bağirov, R. K., & Əliyev, İ. S. (2017). *Futbol. Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası*.
3. Clemente, F. M., et al. (2021). Effects of small-sided game interventions on the technical execution and tactical behaviors of young and youth team sports players: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 12, 667041.

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.667041>

4. Çanadi, A. (2000). *Futbol: Texnika*. Bratislava.
5. Əliyev, İ. S. (2022). Gənc futbolçuların taktiki hazırlıqları üzrə işin təşkili. *Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının Elmi Xəbərləri*.
6. Əliyev, İ. S., & Alishov, N. E. (2023). Müasir futbolda qapıçıların texniki hazırlığının təlim və təkmilləşdirilməsinin tədqiqi. *Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının Elmi Xəbərləri*, 5(1), 18–25.
7. Hüseynov, F. A. (2015). *Fiziki tərbiyənin V–VIII siniflərdə planlaşdırılması və qiymətləndirilməsi*. Müəllim nəşriyyatı.
8. Lisenchuk, G., et al. (2021). Relationships between technical-tactical and physical preparedness of 13–14-year-old skilled football goalkeepers. *Physical Education of Students*, 25(6).
9. Memmert, D. (2010). Testing of tactical performance in youth elite soccer. *Journal of Sports Science and Medicine*, 9(2), 199–205.
10. Miller, F. R. (1998). *UEFA youth football: Training and tactics*.
11. Paun, G. D. (2025). Small-sided games in youth football: Advancing technical–tactical performance and social inclusion for sustainable development. *Sustainability*, 17(21), 9563. <https://doi.org/10.3390/su17219563>
12. Qarayev, G. Q. (2005). *Futbol: Təlim, məşq və oyun nəzəriyyəsi*.
13. Soltanov, H. (n.d.). Futbolçuların texniki-taktiki hazırlığının tədqiqi (Dissertasiya). Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası.
14. Şərifov, H. İ. (2018). Uşaq-gənclər idman məktəblərinin idarə olunmasının modernləşdirilməsi.
15. Shvynkov, I. A. (2002). *Futbol*. Sport v shkole.

Daxil oldu: 14.11.2025

Qəbul edildi: 02.03.2026